

השתלבות בישראל לאור הלימודים באולפן, בעיני בוגרי אולפנים

ממצאי מחקר הערכה, תשע"ח

אוגוסט 2018

אלול תשע"ח

הובלת ההערכה:

ד"ר דוד רטנר, מנהל תחום מחקר יישומי, ראמ"ה

נערך על ידי:

רוני טיארג'אן-אור

ראמ"ה: מדידה בשירות הלמידה

תוכן

4	תקציר מנהלים.....
4	שיטת המחקר
5	ממצאים מרכזיים.....
7	סיכום נושאים לתשומת לב.....
8	מבוא.....
9	מחקר עולים 2015 – ממצאים מרכזיים.....
10	מטרות ונושאים.....
11	שיטת המחקר.....
11	אוכלוסייה ומדגם.....
11	איסוף הנתונים.....
11	כלי ההערכה.....
11	ניתוח הנתונים.....
12	פירוט הממצאים.....
13	1. מאפייני הבוגרים.....
15	2. הלימודים באולפן במבט לאחור.....
16	2.1 חוויית הלימודים באולפן.....
20	2.2 שביעות רצון מהלימודים באולפן.....
20	2.3 האולפן בראייה לאחור: תכנים.....
21	2.4 האולפן בראייה לאחור: המורים.....
21	2.5 סיום לימודי האולפן ולימודי המשך.....
23	2.6 שימוש בחומרי לימוד לאחר הלימודים באולפן.....
24	3. השתלבות בישראל.....
25	3.1 השתלבות בישראל באופן כללי.....
25	3.2 רכישת השפה העברית.....
26	3.3 השתלבות חברתית.....
27	3.4 השתלבות תעסוקתית.....
28	3.5 מצב כלכלי.....
28	3.6 תחומי ההשתלבות השונים – סיכום.....
30	4. תפיסת השפעת הלימודים באולפן.....
31	5. התייחסויות נוספות.....
33	נספח – ריכוז ממצאי הסקר.....

תקציר מנהלים

מטרת-העל של האגף לחינוך מבוגרים היא טיפוח המערכת הממלכתית להנחלת הלשון העברית כמערכת עדכנית ומובילה בכל הנוגע לתהליכי קליטתם הלשונית והתרבותית של העולים באולפנים ראשוניים ובכיתות מתקדמות, כגון כיתות לעברית תעסוקתית, כיתות המשך ועוד.

האגף לחינוך מבוגרים אחראי על המכלול הפדגוגי בתחום הנחלת הלשון העברית באולפנים ראשוניים ובתוכניות המשך. מתכונת הלימודים (באולפנים השונים) נקבעת תוך ניסיון להתחשב בשונות של אוכלוסיית הלומדים. משך הלימודים המרבי באולפן הראשוני הוא חמישה חודשים, ובאולפנים ראשוניים לעולי אתיופיה נמשכים הלימודים עשרה חודשים. עצימות הלימודים מותאמת ליכולות הלומדים: קשישים, נכים ובעלי מוגבלות ותלמידים עובדים הלומדים בערב לומדים מספר מצומצם של שעות שבועיות הנפרסות על פני תקופה ארוכה יותר.

במהלך מחקר קודם שנערך על ידי ראמ"ה בשנה"ל תשע"ה (במהלך החודשים יולי – ספטמבר 2015) בקרב תלמידים הלומדים באולפנים וכן בקרב המורים באולפנים, התבקשו התלמידים להתייחס לציפיותיהם מהלימודים, לתפיסות ואמונות הקשורות לתהליך הקליטה בישראל ולתרומת הלימודים באולפן, לדווח על תפיסותיהם בדבר האפקטיביות של הלימוד באולפן ועוד. המורים אף הם התבקשו להתייחס למסגרת האולפנים ולתרומתה, לשביעות רצון מעבודתם ומתנאי העסקתם וכדומה. ממצאי המחקר הוצגו לפני מובילי התוכנית ולפני גורמים נוספים. במסגרת הסקירה שהתבצעה אז התבקשו המשיבים להשאיר פרטי קשר שלהם כדי שעורכי הסקר יוכלו לפנות אליהם למחקרי המשך. כשנתיים אחרי ביצוע הסקר הקודם, האגף לחינוך מבוגרים וראמ"ה מבקשים לחזור אל מי שלמדו באולפנים ולראיין אותם בנושאים הקשורים לקליטתם בארץ.

לאור ממצאי המחקר הקודם, מטרות המחקר הנוכחי היו לבחון בפרספקטיבה של זמן (כשנתיים לאחר הקליטה באולפן – בחודשים אפריל – אוגוסט 2017) את תהליך הקליטה בישראל בכלל ואת התרומה של הלימודים באולפן להשתלבות בישראל בפרט.

שיטת המחקר

מתוך 3,441 הלומדים באולפנים שמילאו את השאלונים בתשע"ה, 1,682 מילאו את פרטי הקשר, ובכך הביעו הסכמה עקרונית להשתתף במחקר ההמשך. נערכה פנייה לכלל האוכלוסייה הנ"ל (1,682), בלא דגימה.

לסקר השיבו 919 עולים בוגרי האולפן, המהווים 49% מרשימת הדגימה (27% מאוכלוסיית המחקר שרואינה בתשע"ה). יצוין שהמשיבים אינם מייצגים באופן מלא את אוכלוסיית העולים, ואף אינם מייצגים באופן מלא את אוכלוסיית המשיבים לפעימה הראשונה: בקרב המשיבים נמצא שיעור גבוה יחסית של עולים מארצות צפון אמריקה ושל משכילים.¹

הסקר בוצע באמצעות הטלפון. השאלונים תורגמו למספר שפות (רוסית, צרפתית, אמהרית, אנגלית).

¹ ראו פירוט בנספח.

היות שכאמור לא ניתן להתייחס לממצאי השאלונים כאל נתונים המייצגים באופן מלא את האוכלוסייה הנחקרת, הוחלט על ניתוח השוואתי שבמסגרתו יוצגו אך ורק עמדות של המרואיינים אשר השיבו לשתי הפעילות.²

ממצאים מרכזיים

להלן פירוט הממצאים המרכזיים והמשמעויות של המחקר.

1. חוויית הלימודים באולפן

בראייה לאחור, רמת שביעות הרצון המוצהרת מהלימודים באולפן היא גבוהה מאוד. 88% מהבוגרים ציינו שהם מרוצים מהעובדה שלמדו באולפן (לעומת שיעור מעט נמוך יותר של 83% שחשבו כך במהלך הלימודים). כמעט כל (95%) הבוגרים מוכנים להמליץ על לימודים באולפן.

בשאלה פתוחה עולה כי החוויות הטובות ביותר מן האולפן, שעליהן דיווחו בוגריו, קשורות למורי האולפן (המוערכים כטובים מאוד), לחיי החברה ולאווירה באולפן.

בקרב אלה שציינו חוויות שליליות, נראה כי הממצא המעניין ביותר הוא גיוון התשובות. אלה נוגעות במגוון רחב של נושאים (הלימודים ורמתם, המורים, התנאים הפיזיים, אורך הקורס ועוד). להערכת הכותב, הגיוון מבהיר כי קיימים צרכים שונים לעולים, ולעיתים צרכים אלה מתנגשים – לא הכול מתאים לכולם.

82% מהבוגרים ציינו כי הם מרוצים מתוכני הלימוד (בדומה לפעימה הראשונה של המחקר). ניכרת תמונה שלפיה הבוגרים ממליצים לתגבר את לימוד התכנים הפרקטיים, הנוגעים לחיי היומיום, גם על חשבון התכנים האחרים. הדבר אמור לבוא לידי ביטוי בשיפור יכולת הדיבור בעברית (גם על חשבון הכתיבה והדקדוק) וביכולת להתנהל ("להסתדר") מול מוסדות ישראלים בחיי היומיום.

82% מהבוגרים שהשתתפו במחקר דיווחו כי הם סיימו את הלימודים באולפן ו-69% דיווחו כי ניגשו למבחן הסיום בדיבור ובכתב. מדובר בשיעורים נמוכים יחסית להערכות שנרשמו במחקר הקודם, שהתקבלו מהמשיבים בעת שעדיין למדו באולפן, כאשר נשאלו האם בכוונתם לגשת למבחן הסיום.

---

² על כן הממצאים של הפעימה הראשונה אינם זהים לאלה שדווחו בדוח של שנת תשע"ה.

יותר ממחצית מהבוגרים (57%) דיווחו כי המשיכו בלימודי עברית לאחר הלימודים באולפן. כ-60% מהבוגרים מדווחים כי שבו לעיין בחומרים מתוקשבים או אחרים שקיבלו באולפן לאחר תום הלימודים. עיתון "חדשון" נקרא על ידי 26% מהבוגרים, רק 9% מהם דיווחו כי הם קוראים לעיתים קרובות את העיתון.³

2. השתלבות בישראל

כשנה לאחר סיום הלימודים באולפן, מעריכים רוב העולים כי משפחתם משתלבת היטב בארץ וכי השתלבותם מבחינת תחושות ("מצב הרוח") היא טובה מאוד (מעל 80% לכל פרמטר שנבדק בהקשר זה). באופן יחסי, פחות מכולם הם מרגישים מצליחים ומסופקים מבחינת ידיעת השפה.

כמעט כל המשיבים (96%) הצהירו שהם אוהבים את ישראל וכי הם אופטימיים לגבי העתיד שלהם בישראל. בהתאמה לכך, כמעט כולם (89%) רואים עצמם חיים בישראל בעוד חמש שנים.

שיעור המדווחים כי הם "משולבים היטב" בחברה הישראלית עומד על 70%, בדומה לשיעור המעריכים כי ישתלבו היטב בחברה הישראלית במחקר הקודם שנערך לפני סיום הלימודים (72%).

בקרב הסבורים כי השתלבו היטב יש שיעור גבוה של צעירים (מתחת לגיל 30), ובאופן יחסי פחות עולים ממדינות צפון אמריקה, צרפת ומערב אירופה. לגבי האחרונים – ניתן לשער כי הממצא מצביע על רמת ציפיות גבוהה של עולים אלה בכל הנוגע להשתלבותם.

נראה כי השינוי המשמעותי ביותר (אם כי ניתן להתייחס אליו כאל שינוי "טבעי") שעברו העולים הוא בהשתלבות בשוק העבודה. בעוד שבסקר הקודם דיווחו 12% מהעולים כי הם עובדים באופן מלא ו-19% כי הם עובדים באופן חלקי, הרי שבסקר הנוכחי כמחצית מהעולים שענו לסקר כבר מדווחים כי הם עובדים באופן מלא ו-18% מהם – באופן חלקי.

מיעוט מבוגרי האולפנים (29%) דיווחו כי הם מעריכים את יכולת הדיבור, הקריאה והכתיבה שלהם בעברית כטובה. עדיין, מדובר בשיעור גבוה באופן ניכר בהשוואה לסקר הקודם, שנערך עת היו תלמידים באולפן (18%).

כשני שלישים מהמרוואיינים מגדירים את מצבם הכלכלי כמצב "טוב". כמחציתם אף ציינו כי מצבם הכלכלי השתפר בשנה האחרונה.

---

³ חשוב לציין שהעיתון "חדשון" לא יצא לאור במהלך איסוף הנתונים למחקר בגלל תקלות טכנולוגיות, כאשר, לפי דיווחי האגף לחינוך מבוגרים, העיתון מתפרסם בעת כתיבת שורות אלה בתדירות גבוהה יותר והוא שונה מהותית בהשוואה לעת בה נערך הסקר.

3. תפיסת השפעת הלימודים באולפן

נראה כי בעיני רבים מהעולים שהשיבו למחקר, ללימודים באולפן הייתה השפעה חיובית ניכרת על השתלבותם בישראל, במגוון דרכים. כ-80% מהעולים סבורים כי אילו לא היו לומדים באולפן, הם היו "מסתדרים" פחות טוב בישראל.

כ-70% מדווחים כי בזכות הלימודים באולפן הם הרחיבו את מעגל החברים שלהם בישראל, שאליו הצטרפו בעיקר חברים בסטטוס הדומה לזה שלהם (עולים חדשים). כשני שלישים סבורים כי הלימודים הגבירו את ביטחונם העצמי וסייעו להם "להסתדר" טוב יותר בחיי היומיום. נוסף על כך, כמחציתם מדווחים כי ללימודים באולפן הייתה השפעה מטיבה על יכולתם להסתדר במקום העבודה. שיעור נמוך יותר (45%) מדווחים כי בזכות הלימודים באולפן הם יכולים לנהל שיחה בעברית.

זאת ועוד, כשנה לאחר סיום הלימודים, שיעור המעריכים את הלימודים באולפן כחוויה חיובית גבוה מאוד, ואף גבוה משיעורי ההערכה שנמדדו בעת הלימודים, ברוב הפרמטרים שנבחנו. לדוגמה: 88% ציינו שהם מרוצים מהעובדה שלמדו באולפן, לעומת שיעור נמוך יותר (83%) שציינו כך במהלך הלימודים וכמעט כל (95%) הבוגרים מוכנים להמליץ על לימודים באולפן.

סיכום נושאים לתשומת לב

להלן סיכום הנושאים המרכזיים אשר נמצאו ראויים לבחינה מחודשת ולתשומת לב בניהול עבודת האולפנים.

- בראייה לאחור, הדרישה המרכזית של המרואיינים היא לחיזוק אלמנטים פרקטיים, כאלה של חיי היומיום, בלימוד השפה ובהתאמתה לחיי היומיום, גם אם הדבר בא על חשבון לימודים תיאורטיים או פורמליים.
- אורך הקורס נתפס כבלתי-מספק. מדברי הבוגרים עולה כי מדובר בתקופה קצרה מדי שאינה מאפשרת למידה משמעותית ורכישת שפה. היות שרבים מהבוגרים דיווחו גם על כך שהם המשיכו ללמוד בקורס המשך ושהעברית שלהם אינה מספקת – הדבר מצביע בבירור על צורך בהארכת הקורס.
- יש לשים לב ששיעור המסיימים את הלימודים באולפן בפועל נמוך יותר משיעור המעריכים שיסיימו. ייתכן שהדבר משקף חוסר יכולת של הבוגרים להתמיד (גם מסיבות בלתי תלויות, כמו קשיים כלכליים או אחרים) ו/או ייתכן שחלק מהלומדים מייחסים לתעודה הפורמלית חשיבות פחותה מזו שהם מייחסים ללימודים עצמם.
- חומרי הלימוד המתוקשבים או החומרים האחרים שחולקו באולפן נמצאים בשימוש ארוך טווח, לפחות בקרב חלק מהבוגרים. ייתכן שאפשר להשתמש בכך כדי להעמיק למידה גם לאחר הלימודים הפורמליים.

מבוא

האגף לחינוך מבוגרים אחראי על המכלול הפדגוגי בתחום הנחלת הלשון העברית באולפנים ראשוניים ובתוכניות המשך. כוח ההוראה ותשומות ההוראה כוללים תוכניות לימוד, חומרי לימוד, הכשרה והשתלמויות למורים, ליווי מקצועי בתחום התקשוב והדרכה פדגוגית כוללת למורים, מדידה והערכה מעצבת ומסכמת, לרבות מערך מבחנים לקבלת תעודות סיום אולפן לעולים. במערכת האולפנים כ-475 מורים עובדי משרד החינוך, מהם כ-50 יוצאי אתיופיה.

מתכונת הלימודים (באולפנים השונים) נקבעת תוך ניסיון להתחשב בשונות של אוכלוסיית הלומדים. לכן ניתן למצוא בערים וביישובי הפריפריה ברחבי הארץ כ-18 דגמים של אולפן ראשוני וכשבעה דגמים של אולפן המשך.

משך הלימודים המרבי באולפן הראשוני הוא חמישה חודשים, ובאולפנים ראשוניים לעולי אתיופיה נמשכים הלימודים עשרה חודשים. עצימות הלימודים מותאמת ליכולות הלומדים – קשישים, נכים ובעלי מוגבלות ותלמידים עובדים הלומדים בערב לומדים מספר מצומצם של שעות שבועיות הנפרסות על פני תקופה ארוכה יותר. היקף הלימודים השבועי המרבי הוא 25 שעות שבועיות.

מטרת-העל של האגף לחינוך מבוגרים היא טיפוח המערכת הממלכתית להנחלת הלשון העברית כמערכת עדכנית מובילה בארץ בקליטתם הלשונית והתרבותית של העולים באולפנים הראשוניים ובכיתות המתקדמות, כגון כיתות לעברית תעסוקתית, כיתות המשך ועוד.

במהלך שנה"ל תשע"ה ערכה ראמ"ה סקרים בקרב תלמידים הלומדים באולפנים וכן בקרב המורים באולפנים. במסגרת הסקרים התבקשו התלמידים להתייחס לציפיותיהם מהלימודים, לתפיסות ואמונות הנוגעות לתהליך הקליטה בישראל בכלל ולתרומת הלימודים באולפן בפרט, לדווח על תפיסותיהם בדבר האפקטיביות של הלימודים באולפן ועוד. המורים אף הם התבקשו להתייחס למסגרת האולפנים ולתרומתה, לשביעות רצונם מעבודתם ומתנאי העסקתם ועוד. ממצאי הסקרים הוצגו לפני מובילי התוכנית ולפני גורמים נוספים.

במסגרת הסקירה שהתבצעה בשנת הלימודים התשע"ה (בחודשים יולי – ספטמבר 2015), התבקשו המשיבים להשאיר פרטי קשר שלהם כדי שעורכי הסקר יוכלו לפנות אליהם למחקרי המשך.

כשנתיים אחרי ביצוע הסקר הקודם, האגף לחינוך מבוגרים וראמ"ה מבקשים לחזור אל מי שלמדו באולפנים ולראיין אותם בנושאים הקשורים לקליטתם בארץ.

מחקר עולים 2015 – ממצאים מרכזיים

להלן פירוט הממצאים המרכזיים שעלו במחקר משנת 2015, בנושאים הרלוונטיים לאלה שנבחנו גם בדוח הנוכחי:

ציפיות מהלימודים באולפן: בקרב רוב מכריע של הלומדים באולפן, הציפייה המרכזית מהלימודים היא חדה וברורה: רכישת שפה, בדרך כלל ברמה הבסיסית ו/או רכישת השפה המדוברת. הציפייה השנייה בשכיחותה, שקשורה מאוד אל הראשונה, היא סיוע בהתאקלמות בישראל, דרך השתלבות חברתית והשתלבות בשוק העבודה, ומכך משתמעת התפיסה כי ידיעת השפה העברית היא הגשר להתאקלמות.

תפיסת הלימודים ותרומתם ללומדים: הלימודים באולפן נתפסים על ידי הלומדים כראשוניים מאוד, וגם כאשר התכנים שבהם עוסקים במסגרת האולפן נתפסים כרלוונטיים, הם עדיין סבורים שהלימודים אינם ממצים. על כן סביר כי רבים מהלומדים מעוניינים להרחיב את היקף הלימודים, למרות הקשיים הכרוכים בכך, הנובעים ממחויבויות מתחרות (כפי שיתואר בהמשך).

כמו כן, ייתכן שהנתונים משקפים את מצבם המורכב של הלומדים הנמצאים בתחילת דרכם בארץ, ואת חוסר ביטחונם ביכולתם להשתלב במציאות החדשה, תחושות שעשויות להשפיע על הערכת הלימודים.

לומדים – הערכת יכולות: התפיסה של הלומדים לגבי יכולתם להצליח ולעמוד בדרישות הלימודים באולפן הייתה אופטימית בדרך כלל: יותר מ-80% מהלומדים העריכו שיצליחו לסיים את לימודיהם באולפן, וכ-70% מהם סבורים שייגשו למבחן הסיום. למרות זאת, עלה כי בשל המחויבויות הרבות הכרוכות בלימודים, חלק ניכר מהלומדים מתקשה לעמוד במחויבויות האחרות, המתחרות ללימודים.

לגבי תפיסת יכולת השתלבות חברתית, כשני שלישים מהלומדים היו אופטימיים לגבי שילובם החברתי. כמחציתם היו אופטימיים לגבי היכולת שלהם ללמוד עברית ברמה מספקת להשתלבות חברתית. שיעורים נמוכים יותר (41%) דיווחו כי הם אופטימיים לגבי סיכוייהם להשתלב במקום עבודה מתאים.

יחסי מורים – לומדים: אחד הנושאים שלגביו הייתה הסכמה לכל אורך המחקר הוא קיומם של יחסים טובים מאוד בין לומדים למורים באולפנים.

תחזוקת האולפנים: רוב הלומדים (62%-75%) מעריכים כי תנאי הלימוד באולפן הם ברמה גבוהה. הערכת המורים את תחזוקת האולפנים נמוכה במעט מזו של הלומדים בכל הפרמטרים (59%-67%) ונמוכה בהרבה בהערכת איכות עזרי ההוראה: 47% בלבד מהמורים סבורים שהאולפן מאובזר.

רבים מהלומדים מתקשים לשלב עבודה בלימודי האולפן, זאת אף על פי שניכר כי הם היו רוצים מאוד להמשיך בלימודיהם ואף להעמיקם.

עלה צורך בתיאום עמדות בין מורים ולומדים בסוגיות הבאות :

- א. תפיסת אפקטיביות הלימודים בכל הנוגע להקניית שפה ולמיומנויות חברתיות. הרושם העולה מהמחקר הוא שהלומדים אינם סבורים שהלימודים ממצים והיו רוצים להרחיבם.
- ב. הערכת החומרים המתוקשבים : ממצאי המחקר מראים כי מורי האולפן העריכו הרבה יותר מהתלמידים את רמת החומרים המתוקשבים מבחינת מידת האפקטיביות שלהם, הנגישות אליהם והשימוש בהם.

מטרות ונושאים

לאור ממצאי המחקר הקודם ולאור הכתוב במבוא, מטרות המחקר הנוכחי הן :

- לבחון את תהליך הקליטה בישראל בפרספקטיבה של זמן (כשנתיים לאחר הקליטה באולפן).
- לבחון את התרומה של הלימודים באולפן להשתלבות בישראל, בפרספקטיבה של זמן.

במחקר נבחנו הסוגיות הבאות :

- התקדמות והשתלבות של בוגרי האולפנים בישראל: בעבודה, השתלבות חברתית, השתלבות כלכלית, צריכת תרבות וכדומה.
- דיווחים על שליטה בשפה העברית והמידה שבה השליטה בשפה מאפשרת להם להתנהל במעגלי חייהם השונים.
- הסתכלות רטרוספקטיבית על הלימודים באולפן : האם האולפן תרם באופן כללי ועד כמה תרם במגוון פרמטרים (ידיעת עברית, יכולת השתלבות חברתית, ביטחון עצמי), רמת הלימודים הנתפסת, חוויית הלמידה וכדומה.
- שימוש בדיעבד בחומרי לימוד שהלומדים קיבלו באולפן.

שיטת המחקר

אוכלוסייה ומדגם

3,441 הלומדים באולפנים אשר השתתפו במחקר הקודם, שנערך בשנה"ל תשע"ה, התבקשו למלא את פרטיהם על גבי השאלון לצורך אפשרות לשתתף במחקר עתידי.

1,682 מהמשיבים מילאו את פרטי הקשר והסכימו להשתתף במחקר המשך. במחקר הנוכחי פנינו לאוכלוסייה זו.

לאור העובדה שמדובר בעולים ממדינות שונות, בגילים שונים, שהשתתפו באולפנים מסוגים שונים, ולאור העובדה שרישום מספרי הטלפון שדווחו לא תמיד היו מדויקים – נערכה פנייה לכלל האוכלוסייה הנ"ל, בלא דגימה. לסקר השיבו 919 עולים בוגרי אולפן, המהווים 49% מרשימת הדגימה ו-27% מאוכלוסיית המחקר שנערך בתשע"ה.

יצוין כי הגם שקיים דמיון רב בין אוכלוסיית המשיבים למחקר הנוכחי לבין אוכלוסיית המשיבים לפעילה הראשונה), נמצא בקרב המשיבים שיעור גבוה יחסית של עולים מארצות צפון אמריקה ושל משכילים⁴) – המשיבים אינם מייצגים באופן מלא את אוכלוסיית העולים.⁵

איסוף הנתונים

הסקר בוצע באמצעות הטלפון במהלך החודשים אפריל – אוגוסט 2017. השאלונים תורגמו למספר שפות (רוסית, צרפתית, אמהרית, אנגלית) כדי לאפשר לראיין מרואיינים שאינם דוברים עברית באופן מספק.

כלי ההערכה

מחקר ההערכה התבסס על שאלון אשר כלל שאלות סגורות ופתוחות. השאלון הכיל שאלות אשר נשאלו בפעימה הקודמת של המחקר ושאלות חדשות.

ניתוח הנתונים

היות שכאמור, לא ניתן להתייחס לממצאי השאלונים כאל נתונים המייצגים באופן מלא את האוכלוסייה הנסקרת, הוחלט על ניתוח השוואתי שבמסגרתו יוצגו אך ורק עמדות של המרואיינים אשר השיבו לשתי הפעילות, ועל כן הממצאים של הפעימה הראשונה אינם זהים לאלה שדווחו בדוח הקודם.

---

⁴ ראו במפורט בנספח.

⁵ ניכר כי הם משכילים יותר וכנראה מצליחים יותר להשתלב. כמו כן לא ברור אם העובדה שהסכימו להשיב לסקר קשורה למאפייני רקע כלשהם שאינם נבחנים במחקר.

פירוט הממצאים

ממצאי המחקר יוצגו על פי הפרקים הבאים :

בפרק הראשון יתוארו מאפייני הרקע החברתי-כלכלי של הבוגרים.

הפרק השני יעסוק בבחינה במבט לאחור של הלימודים באולפן, מבחינה תוכני הלימוד, תפיסת האולפן כמסגרת לימודית וכיוצא באלה.

בפרק השלישי יתוארו מאפייני השתלבות של בוגרי האולפנים בחברה הישראלית (מהבחינה החברתית, התרבותית והתעסוקתית).

בפרק הרביעי יוצגו תפיסות העולים בנוגע להשפעת האולפן על ההשתלבות החברתית.

הפרק החמישי יציג התייחסויות חופשיות של המרואיינים.

1. מאפייני הבוגרים

ראשית, נסתכל על מאפייני המשיבים למחקר ונשווה אותם לאלה שעלו במחקר הקודם. נתונים אלו ישמשו כדי לענות על שתי מטרות, האחת מתודולוגית והאחרת תוכנית: האחת: האם יש הבדלים במאפייני המשיבים בשתי הפעילות ומהם הבדלים אלו; השנייה: האם יש בממצאים כדי לספק רמיזה ראשונית על השתלבות חברתית וקליטה בשוק העבודה של בוגרי האולפן. יש לשים לב: בפרק זה יוצגו הממצאים של כלל העולים שהשיבו לפעילה הראשונה, מתוך כוונה לבחון מאפייני תשובה. בפרקים הבאים יוצגו רק התשובות של אלה שענו על שתי הפעילות.

טבלה 1: מאפייני רקע סוציו-דמוגרפיים, לומדים, דיווח עצמי של המשיבים, באחוזים, פעימה 1 ופעימה 2.

פעימה 1, n=3198	פעימה 2, n=919			
66%	65%	אישה	מין	
34%	35%			גבר
1%	1%	עד 18	גיל	
14%	12%	19-25		
26%	25%	26-35		
20%	24%	36-45		
13%	12%	46-55		
14%	14%	56-65		
13%	13%	66 ומעלה		
9%	13%	צפון אמריקה / אוסטרליה		ארץ לידה
5%	6%	מרכז – דרום אמריקה		
19%	20%	צרפת		
5%	5%	מדינות אחרות במערב אירופה		
2%	1%	מזרח אירופה		
54%	50%	חבר העמים לשעבר - אירופה		
3%	2%	חבר העמים לשעבר – אסיה		
..	..	צפון אפריקה		
..	1%	מדינות ערב אחרות		
1%	2%	מדינות אחרות באסיה		
2%	1%	אתיופיה		
39%	44%	אקדמית תואר שני או שלישי	השכלה	
29%	28%	אקדמית תואר ראשון		
20%	19%	על-תיכונית		
12%	9%	תיכונית ומטה		
13%	57%	מלא	עובד (בקרוב עולים בגיל עבודה, עד 65)	
20%	20%	חלקי		
66%	26%	לא עובד		
28%	38%	עובד במקצוע	עבודה במקצוע – מתוך העובדים	
13%	11%	עובד במקצוע קרוב		
59%	52%	לא עובד במקצוע		

ברוב הפרמטרים שנבחנו לא נמצא הבדל משמעותי במאפייני המשיבים בין שתי פעימות הסקר. ההבדלים שאותרו הם :

- הממצאים מצביעים בעיקר על השתלבות העולים בשוק העבודה. כשנה - שנה וחצי אחרי הסקר הקודם, כ- 75% מהעולים עובדים (לעומת כשליש). בקרב העובדים – כ-40% עובדים במקצועם.
- נמצא מעט ייצוג יתר למדינות צפון אמריקה ואוסטרליה ומעט ייצוג חסר למדינות ברה"מ לשעבר בהשוואה לסקר הקודם.
- מעט ייצוג יתר למשכילים (תואר שני ומעלה) יחסית לפעימה הקודמת.

2. הלימודים באולפן במבט לאחור

בפרק זה נרצה להסתכל על עמדות בוגרי האולפנים כלפי הלימודים באולפן במבט לאחור, במונחים של:

- חוויית הלימודים באולפן בראייה לאחור.
- שביעות רצון מהלימודים באולפן כללי.
- שימוש בחומרי האולפן גם לאחר הלימודים.
- הצלחה בלימודים באולפן.

הממצאים העיקריים בפרק זה:

במבט לאחור, רמת שביעות הרצון המוצהרת מהלימודים באולפן היא גבוהה מאוד. 88% ציינו שהם מרוצים מהעובדה שלמדו באולפן (לעומת שיעור נמוך יותר של 83% שחשבו כך במהלך הלימודים). כמעט כל (95%) הבוגרים מוכנים להמליץ על לימודים באולפן.

בשאלה פתוחה עולה כי החוויות הטובות ביותר מן האולפן קשורות למורי האולפן (המוערכים כטובים מאוד), לחיי החברה ולאווירה באולפן.

בקרב אלה שציינו חוויות שליליות, נראה כי הממצא המעניין ביותר הוא גיוון התשובות. אלה נוגעות במגוון רחב של נושאים (הלימודים ורמתם, המורים, התנאים הפיזיים, אורך הקורס ועוד). להערכת הכותב, הגיוון מבהיר כי קיימים צרכים שונים לעולים ולעיתים צרכים אלה מתנגשים – לא הכול מתאים לכולם.

82% מהבוגרים ציינו כי הם מרוצים מתוכני הלימוד (בדומה לפעימה הראשונה של המחקר). ניכרת תמונה לפיה הבוגרים ממליצים לתגבר את התכנים הפרקטיים, היומיומיים, גם על חשבון התכנים האחרים. הדבר אמור לבוא לידי ביטוי בשיפור יכולת הדיבור (גם על חשבון הכתיבה והדקדוק) וביכולת להסתדר מול מוסדות ישראלים בחיי היומיום.

82% מהבוגרים שהשתתפו במחקר דיווחו כי הם סיימו את הלימודים באולפן, ו-69% מדווחים כי הם ניגשו למבחן הסיום בדיבור ובכתב. מדובר באחוזים נמוכים יחסית להערכות שהתקבלו מהם בזמן הלימודים.

יותר ממחצית מהבוגרים (57%) דיווחו כי המשיכו בלימודי עברית לאחר סיום הלימודים באולפן.

כ-60% מהבוגרים מדווחים כי לאחר סיום הלימודים חזרו לעיין בחומרים מתוקשבים או בחומרים אחרים שקיבלו באולפן. עיתון "חדשון" נקרא על ידי 26% מהבוגרים, רק 9% מהם דיווחו כי קוראים לעיתים קרובות את העיתון.

2.1 חוויית הלימודים באולפן

ראשית התבקשו הבוגרים לציין באמצעות שאלות פתוחות מה הם הדברים החיוביים שהם זוכרים מהלימודים באולפן ומה הם הפחות טובים. להלן ניתוח התשובות המרכזיות שעלו.

2.1.1 חוויית חיוביות באולפן

הבוגרים התבקשו לציין באמצעות שאלה פתוחה מה היו הדברים הטובים, אלה שהם זוכרים לחיוב מהלימודים באולפן. יצוין כי כמעט כל הבוגרים (869 מתוך 919 משיבים על הסקר) ציינו תשובה כלשהי. נציע כי יש לממצא זה משמעות בהערכת חוויית הלימודים באולפן, הנתפסת לעיתים קרובות כמשמעותית.

עוד ניתן לומר כי התשובות היו דומות מאוד ואחידות, ואלה מצביעות על נקודות חוזק ברורות מאוד של האולפנים. להלן פירוט סוגי התשובות המרכזיות שעלו.

מחמאות למורי האולפן: אלה עלו בשכיחות הגבוהה ביותר (למעט התשובות הכלליות שיפורטו בהמשך). דוגמאות בולטות:

- מורים / מרצים מצוינים / מעולים / אהובים / "חבר'מנים" / "הכי טובים בעולם". לעיתים קרובות הוזכר שם של מורה ספציפי.
- מורים מקצועיים, לעיתים קרובות מקצועיות מחוברת לידיעת שפת המקור של העולים.
- מורים שדואגים לתלמידים.

חיי החברה באולפן (תשובות שכיחות מאוד): האולפן נתפס כ שמאפשר חיי חברה טובים, היכרויות עם אנשים ובניית בסיס חברתי בישראל:

- פגש / הכיר חברים באולפן.
- אנשים טובים באולפן.
- נמצא עד היום בקשר עם אנשים שפגש באולפן.
- היכרות עם אנשים מעניינים ממקומות שונים בעולם.

אווירה טובה באולפן (תשובות שכיחות, המתקשרות לעיתים קרובות לאווירה החברתית ולאפשרויות החברתיות באולפן):

- אווירה נחמדה, טובה, מצב רוח טוב.
- אווירה חברתית.
- רקדנו ונהנינו בשיעורים ובחגים.
- טיולים וחוויות.

שביעות רצון מהלימודים באולפן באופן כללי ומתוכני הלימודים באולפן באופן ספציפי. תשובות שכיחות בהקשר לכך:

- אהב את הלימודים באולפן באופן כללי (שכיח).
- חומר הלימודים טוב.
- למד דברים חדשים.
- אוהב את השפה העברית. אהב את העובדה שדיברו רק עברית.
- אהב את הדיונים באקטואליה, אהב לקרוא עיתון בעברית, אהב את הדיונים בכיתה.
- דקדוק, אוצר המילים.
- היה קשה / מאתגר.
- קצב לימודים מתאים.
- היכרות עם מסורת יהודית.

האולפן סייע בהשתלבות והתאקלמות בישראל: מאפשר רעיונות חדשים על השתלבות בישראל, מסייע להתאקלמות, מאפשר לתרגל את חיי היומיום בישראל.

שעות הלימודים באולפן נוחות: מאפשר זמן עבודה ולעשות עוד דברים.

שביעות רצון ממנהלת / הנהלת האולפן.

התשובות השכיחות ביותר היו תשובות כלליות, שרוח אמירותיהן היו שהאולפן טוב באופן כללי. במסגרת זו עלו אמירות משבחות רבות כמו "הכול טוב", "מצויין", "מעניין", "מהנה מאוד" וכדומה.

2.1.2 חוויות שליליות באולפן

השאלה השנייה הייתה שאלה פתוחה, שבאמצעותה התבקשו הבוגרים לציין מה היו הדברים הפחות טובים שהם זוכרים מהלימודים באולפן. 556 מהבוגרים ציינו תשובה כלשהי, כרבע מהם השיבו כי "לא היו דברים לא טובים".

בקרב אלה שציינו חוויות שליליות, נראה כי הממצא המעניין ביותר הוא גיוון התשובות, הנוגעות במגוון רחב של נושאים (הלימודים ורמתם, המורים, התנאים הפיזיים, אורך הקורס וכיוצא באלה. גיוון התשובות מבהיר כי לעולים צרכים שונים ולעתים צרכים אלה מתנגשים – לא הכול מתאים לכולם.

להלן קטגוריות התשובות המרכזיות שעלו.

גיוון תרבויות וגילאים, גורם למצב של גיוון צרכים, כך שהכיתה והתכנים הנלמדים בה אינם מתאימים לכולם מסיבות של שפה, גיל, תרבות ורמת ידע בעברית. תשובות לדוגמה :

- "צריך לעשות אולפן או כיתה לאנשים מבוגרים שיש להם צרכים שונים".
  - "מחצית מהכיתה יוצאי צרפת, קיבלו יותר תשומת לב מאתנו (עולים מרוסיה)". תשובות דומות עלו גם בהקשרי תרבות ומדינות מוצא אחרים.
  - רמת הלימודים לא מתאימה לכולם, לא כולם באותה רמה.
- ציפייה לתכנים רבים יותר הנוגעים בחיי היומיום ופחות בלימודים עיוניים. בעיקר בא הדבר לידי ביטוי בבקשה לשוחח בעברית על חשבון לימודי דקדוק וכתיבה.
- "רוצים יותר דיבור ופחות לימודים עיוניים". "הרבה מדי דקדוק ופחות מדי לימודים של דיבור". "היו שיעורים בכתב יותר מבעל פה".
  - "חסר דימוי סיטואציות מחיי היומיום".
  - "אין מספיק דיבור בעברית", "פחות מדי דיבור".

ביקורת נקודתית על המורים ודרכי ההוראה עלתה בחלק מהמקומות. חלק מהביקורות נוגעות ביחס המורים וחלקה האחר באיכות ההוראה ובתחלופה גבוהה של מורים. דוגמאות :

- "רמה נמוכה של מורים", "מורה לא טוב".
- "המורה לא לימד טוב פשוט נתן תרגילים".
- "המורה רץ מהר מדי".
- "תחלופה גבוהה של מורים".
- "המורה לא הבינה אותי. נעלבתי ולא הגעתי יותר".
- "יחס של מורים, המורה הייתה נגד רוסים".

רמת הלימודים - לימודים קשים ומאתגרים :

- "קשה מאוד. יש דברים טכנולוגיים קשים מדי בישראל עבור עולים חדשים, והיה עוזר אם היו מלמדים".
- "מהר מדי ובעברית ולא הבנתי".
- "קשה, לימודים קשים".
- "יותר מדי שיעורי בית".
- "תוכנית עמוסה, בהתחלה היה עמוס מדי".

רמת הלימודים : הלימודים שטחיים מדי, לא רלוונטיים או לא מספיקים :

- "חומרים לא רלוונטיים לי".
- "רציתי ללמוד עברית והיה דגש גם על דברים אחרים".
- "יודע קצת עברית לכן הרמה לא מספיקה".
- "אין תוצאות משמעותיות".
- "הלימודים לא מספיקים, נדרש יותר לימוד עברית".

אין מבחנים, אי אפשר להעריך רמת למידה: "רוצה לדעת איפה אני עומד ולא תמיד היה ברור כי אין מבחנים".

לימודים משעממים.

הבטחות לא ממומשות: הבטיחו טיולים ולא יצא לפועל.

אין די זמן ללימודים יעילים. יש להאריך את משך זמן הלימודים. דוגמאות:

- "רוצה להמשיך ללמוד כי אורך הקורס ומה שלימדו לא מספיק".
- "אין מספיק זמן, קצר מדי".

הקורס ארוך מדי.

תנאי לימוד פיזיים לא מתאימים: טענות על תנאי לימוד פיזיים, בעיקר על מבנה ישן, על חוסר נוחות וחוסר שימוש בציוד חדש ללימודים. דוגמאות:

- "תנאי לימוד לא טובים באופן כללי".
- מקום או בניין לימודים מיושן ו/או באיכות ירודה, "הבניין לא תקין או מיושן", "מקום פיזי", "מקום מאוד ישן ולא נוח", "רעש מבחוץ" (שכיח).
- אמצעי המחשה לא טובים, "לא היה שימוש במחשב או במדיה".
- מיזוג הכיתה: "בכיתה היה קר מאוד", "קר או חם מדי", "מיזוג חזק מדי", "ויכוחים על חום וקור בכיתה".
- "תאורה בהירה מדי בשבילי".
- "כסאות לא נוחים".

כיתות גדולות וצפופות, שכיח מאוד. דוגמאות:

- "הכיתה גדולה מדי לעיתים מבזבז הרבה זמן", "הרבה תלמידים בכיתה".
- כיתות גדולות מדי וקשה לבטא את עצמנו.
- מאוד צפוף.

התנהגות תלמידים שפוגעת ביכולת הלמידה. מעבר לבעיית הצפיפות היוצרת אווירת למידה בעייתית, הוזכרו איחורים: "איחורי תלמידים פוגעים ביכולת הלמידה".

קושי לשלב עם מסגרות אחרות:

- "קשה לשלב עם עבודה", "קשה להתרכז כל כך הרבה זמן במיוחד אם יש עבודה".
- "שעות לימודים לא נוחות".
- "שעות הלימודים קשות אחרי עבודה".

מרחק מהבית:

- "רחוק מהבית שלי, היו פקקים ואני גר רחוק".
- "אין אולפן באילת".

2.2 שביעות רצון מהלימודים באולפן

בחלק זה יובאו הנתונים המבטאים את רמת שביעות הרצון הכללית מהלימודים באולפן.

טבלה 2: שביעות רצון מהלימודים באולפן, שיעור המשיבים בקטגוריות החיוביות. היכן שיתאפשר תובא השוואה לתשובות בפעימה הראשונה של המחקר:

פעימה 2, 2017	פעימה 1, 2015	N=919
95%		אם ישאלו אותי, אני אמליץ לעולים חדשים ללמוד באולפן
88%	83%	בראייה לאחור, אני מרוצה מהעובדה שלמדתי באולפן / בסך הכול אני מרוצה מהלימודים באולפן

רמת שביעות הרצון המוצהרת של הלומדים באולפן גבוהה מאוד. 88% ציינו שהם מרוצים מהעובדה שלמדו באולפן (לעומת שיעור נמוך יותר של 83% שחשבו כך במהלך הלימודים). לא נמצאו הבדלים משמעותיים בהערכת האולפן בין קבוצות סוציו-דמוגרפיות שונות של עולים.⁶

נוסף על כך, כמעט כל (95%) הבוגרים מוכנים להמליץ על לימודים באולפן.

2.3 האולפן בראייה לאחור: תכנים

82% מהבוגרים ציינו כי הם מרוצים מתוכני הלימוד (נתון דומה לפעימה הראשונה של המחקר, אז 81% ציינו כך).

כדי להעשיר את התמונה בנוגע להערכת תוכני הלימוד, הופנתה אל הבוגרים שאלה פתוחה שכיוונה אותם לחשוב על תכנים ונושאים שלא למדו באולפן ושהיו יכולים, להערכתם, לסייע להם בתהליך הקליטה. ממצאי השאלה הפתוחה עולה תמונה חד-משמעית: הבוגרים היו מעוניינים כי יתוגברו לימודים של תכנים פרקטיים, היומיומיים, דבר שעשוי לבוא לידי ביטוי בשיפור יכולת הדיבור (גם על חשבון לימודי כתיבה ודקדוק) והיכולת להתנהל בהצלחה ("להסתדר") מול המוסדות הישראליים בחיי היומיום. להלן קטגוריות מרכזיות שעלו מן התשובות.

תשובות הקשורות לשיפור היכולת להסתדר בחיי היומיום:

- פרקטיקה של שפה מדוברת, במיוחד למבוגרים. תשובות לדוגמה: "דקדוק זה ממש מיותר, צריך שפה של יומיום", "פרקטיקות של דיבור", "לדבר עברית טוב יותר", "יותר עדכני", "יותר סלנג", "עברית מדוברת" (בולט מאוד).
- איך להסתדר עם בירוקרטיה, "איך משרדי ממשלה עובדים", "איך בנק ומערכת בריאות עובדים", "משרד הפנים ודרכונים", "נושאים כלכליים", "איך לקבוע תור לרופא" (בולט מאוד).
- דברים יומיומיים.
- עברית הקשורה לעבודה שלי.
- אוצר מילים רחב יותר.
- שימוש במחשב בעברית.

⁶ מין, גיל, מצב משפחתי, השכלה, ארץ מוצא וכו'.

תכנים נוספים :

- אקטואליה.
- טיולים בארץ.
- תרבות עברית.
- היסטוריה של עם ישראל.

העלאת רמת הלימודים בעברית :

- ללמוד יותר דקדוק.
- להבין יותר זמנים בשפה (עבר / הווה / עתיד).
- כתיבה אקדמית.

תשובות נוספות :

- לעשות דיבור בקבוצות קטנות שירגישו נוח, פחות אנשים באולפן
- קורס יותר ארוך, אין מספיק זמן ללמוד, ולכן לא יעיל.

2.4 האולפן בראייה לאחור: המורים

בפרק זה יוצגו עמדות לגבי מורי האולפן.

טבלה 3: המורים ורמת ההוראה, שיעור המשיבים בקטגוריות החיוביות.

פעימה 2, 2017	N=919
80%	רמת ההוראה באולפן היא גבוהה
23%	כיום אני נמצא בקשר עם מורים שהיו לי באולפן

80% העריכו כי רמת ההוראה באולפן גבוהה. 23% מהבוגרים מעידים כי הם נמצאים בקשר עם המורים שלהם עד היום.

2.5 סיום לימודי האולפן ולימודי המשך

בפרק זה ייסקרו תפיסות הבוגרים ביחס למידת יכולתם להצליח לסיים את לימודיהם באולפן ונשווה הערכות אלו להערכת ההצלחה שלהם בעת הלימודים. לאחר מכן נבחן כמה מהם המשיכו ללמוד עברית במסגרת כלשהי.

טבלה 4: שיעור המשיבים בקטגוריות החיוביות.

פעימה 2, 2017	פעימה 1, 2015	N=919
82%	89%	האם סיימת את הלימודים באולפן? / מאמין שתסיים את הלימודים באולפן?
69%	74%	האם ניגשת למבחן הסיום בדיבור ובכתב? / מאמין שתיגש למבחן?

82% מהבוגרים שהשתתפו במחקר דיווחו כי סיימו את הלימודים באולפן, ו-69% מדווחים כי הם ניגשו למבחן הסיום בדיבור ובכתב. מדובר בשיעורים נמוכים יחסית להערכות שהתקבלו מהם בזמן הלימודים (89% ו-74% בהתאמה)⁷, אשר יכולות להעיד על כך שחלק מהלומדים באולפן מאבדים עניין בלימודים, לפחות בהיבט הפורמלי שלהם, במהלך הלימודים או בסופם.

טבלה 5: האם לאחר הלימודים הראשונים באולפן המשכת בלימודי עברית? (אחוזים)

פעימה 2, 2017	N=919
23%	כן, בקורס המשך באולפן
10%	כן, בקורס במסגרת אחרת
24%	כן, באופן עצמאי
43%	לא / לא ענה

נראה כי הלימודים באולפן מהווים לעיתים קרובות רק "יריית הפתיחה" בלימודי השפה העברית: יותר ממחצית מהבוגרים (57%) דיווחו כי המשיכו בלימודי עברית לאחר הלימודים באולפן. משמעויות אפשריות לתופעה זו הן שלימודי האולפן מהווים פתיח מגרה להמשך, או, להבדיל, שהלימודים אינם מספקים את הצרכים של כולם.

מבין הלומדים בקורסי המשך – 24% למדו באופן עצמאי, 23% - בקורס המשך באולפן, 10% ציינו כי למדו או שהם לומדים במסגרת אחרת.

מסקנות שעלו בהשוואה בין קבוצות סוציו-דמוגרפיות:

- נשים ממשיכות פחות מגברים ללמוד עברית במסגרות המשך, ואם הן ממשיכות, הן נוטות יותר ללימודים באולפן.
- עולים בעלי השכלה אקדמית ממשיכים ללמוד יותר מאחרים.

⁷ היות שהמדגם מוטה במעט לאוכלוסיות חזקות יחסית, ניתן להעריך כי בהסתכלות על כלל הלומדים – אחוז המסיימים יהיה נמוך יותר.

2.6 שימוש בחומרי לימוד לאחר הלימודים באולפן

הסעיף האחרון בפרק, העוסק בלימודים בראייה לאחור, יעסוק בשימוש בחומרי הלימוד של האולפן לאחר סיום הלימודים. בטבלה שלהלן פירוט הממצאים.

טבלה 6: שימוש בחומרי לימוד של האולפן בדיעבד (אחוזים)

האם אתה קורא את העיתון "חדשון"?	האם לאחר סיום הלימודים באולפן חזרת להסתכל על חומרים מתוקשבים או אחרים שקיבלת באולפן (כגון חומרים שבאתר הכיתתי)	N=919
9%	23%	כן, לעיתים קרובות
17%	34%	כן, לעיתים רחוקות
73%	39%	לא
1%	3%	לא ענה

כ-60% מהבוגרים מדווחים כי לאחר סיום הלימודים חזרו לעיין בחומרים מתוקשבים או בחומרים אחרים שקיבלו באולפן (מהם 23% עושים זאת לעיתים קרובות).

עיתון "חדשון" נקרא על ידי 26% מהבוגרים, אולם רק 9% דיווחו כי קוראים לעיתים את העיתון לעיתים קרובות. חשוב לסייג ולומר שהעיתון "חדשון" לא פעל במהלך איסוף הנתונים למחקר בגלל תקלות טכנולוגיות. לפי הערכת האגף לחינוך מבוגרים, יש יסוד להניח שהנתונים המוצגים כאן אינם מייצגים את השימוש בעיתון בעת כתיבת נייר זה.

3. השתלבות בישראל

בפרק זה ייבחנו מידת ההשתלבות ואופן ההשתלבות של בוגרי האולפנים שהשתתפו במחקר בישראל, בכמה ממדים: השתלבות חברתית, רכישת שפה ותעסוקה.

המסקנות העיקריות בפרק:

הממצאים מעלים כי כשנה לאחר סיום הלימודים באולפן, העולים מעריכים את התחומים של השתלבות המשפחה ומצב הרוח כתחומים המבטאים בצורה הטובה ביותר את ההשתלבות שלהם (מעל 80% כל אחד). התחום שבו הם מרגישים הכי פחות מצליחים ומסופקים הוא ידיעת השפה.

כמעט כל המשיבים (96%) הצהירו שהם אוהבים את מדינת ישראל וכי הם אופטימיים לגבי העתיד שלהם בישראל. בהתאמה לכך, כמעט כולם (89%) רואים את עצמם חיים בישראל בעוד חמש שנים.

כשנה לאחר סיום הלימודים באולפן, שיעור המדווחים כי הם "משולבים היטב" בחברה הישראלית, עומד על 70%, אחוז דומה לשיעור המעריכים כי ישתלבו היטב בחברה הישראלית במחקר הקודם, שנערך לפני סיום הלימודים (72%).

בקרב אלה הסבורים כי השתלבו היטב, יש שיעור גבוה של צעירים (מתחת לגיל 30), ושיעור נמוך של עולים ממדינות צפון אמריקה, צרפת ומערב אירופה. לגבי האחרונים, ניתן לשער כי הממצא מצביע על רמת ציפיות גבוהה של עולים אלה בכל הנוגע להשתלבותם.

נראה כי השינוי המשמעותי ביותר (אם כי ניתן להתייחס אליו כאל שינוי "טבעי") שאותו עברו העולים הוא ההשתלבות בשוק העבודה. בעוד שבסקר הקודם 12% מהעולים דיווחו כי הם עובדים באופן מלא ו-19% מהם דיווחו כי הם עובדים באופן חלקי, הרי בסקר הנוכחי מחצית מהעולים שענו לסקר כבר מדווחים כי הם עובדים באופן מלא ו-18% מהם מדווחים על עבודה חלקית.

מיעוט מקרב בוגרי האולפנים (29%) דיווחו כי הם מעריכים את יכולת הדיבור, הקריאה והכתיבה שלהם בעברית כטובה. עדיין, מדובר בשיעור גבוה באופן ניכר בהשוואה להערכותיהם שהתקבלו במסגרת הסקר שנערך בשנה שעברה, עת היו תלמידים באולפן.

כשני שלישים מהמראיינים מגדירים את מצבם הכלכלי "טוב". כמחצית אף ציינו כי מצבם הכלכלי השתפר בשנה האחרונה.

3.1 השתלבות בישראל באופן כללי

ראשית נביט בממצאים על תחושות הבוגרים בכל הנוגע להשתלבותם בישראל, כפי שהם משתקפים בשתי הטבלאות הבאות.

טבלה 7: החיים בישראל, שיעור המשיבים בקטגוריות החיוביות. במקומות שהתאפשר תובא השוואה לתשובות בפעימה הראשונה של המחקר:

2017, 2 פעימה	2015, 1 פעימה	N=919
70%	72%	באופן כללי, אני משתלב היטב בחברה הישראלית / מאמין שאצליח להשתלב היטב בחברה
79%		אני מרגיש שאני מחובר למה שקורה בישראל
96%		אני מרגיש שאני אוהב את ישראל
90%		אני אופטימי לגבי העתיד שלי בישראל

טבלה 8: בעוד חמש שנים, איפה אתה רואה את עצמך מתגורר?

2017, 2 פעימה	N=919
89%	בישראל
1%	חוזר למדינה שבאתי ממנה
1%	במדינה אחרת
7%	לא יודע להעריך
2%	סירב/לא ענה

כמעט כל המשיבים (96%) הצהירו שהם אוהבים את ישראל. כמעט כולם (90%) ציינו גם כי הם אופטימיים לגבי העתיד שלהם בישראל. בהתאמה לכך, כמעט כולם (89%) רואים את עצמם כחיים בישראל בעוד חמש שנים.

79% מהבוגרים ציינו כי הם מחוברים למה שקורה בישראל.

כשנה לאחר סיום הלימודים באולפן שיעור המדווחים כי הם "משולבים היטב" בחברה הישראלית עומד על 70%, אחוז דומה לשיעור המעריכים כי ישתלבו היטב בחברה הישראלית לפני סיום הלימודים (72%).

בקרב אלו הסבורים כי השתלבו היטב יש שיעור גבוה של צעירים (מתחת לגיל 30), ושיעור נמוך של עולים ממדינות צפון אמריקה, צרפת ומערב אירופה. לגבי האחרונים ניתן לשער כי הממצא מציע רמת ציפיות גבוהה של עולים אלה בכל הנוגע להשתלבותם.

3.2 רכישת השפה העברית

נושא מרכזי בקליטת עלייה הוא רכישת השפה העברית, המהווה בסיס לכל פעילות אחרת. בפרק זה נבחן את תפיסת קליטת השפה העברית (דיבור וקריאה) ואת מידת היכולת הנתפסת של בוגרי האולפן לסייע לילדיהם בלימודיהם, דבר שעשוי להעיד על יכולת שפתית גבוהה יחסית.

טבלה 9: יכולת דיבור וקריאה בעברית, שיעור המשיבים בקטגוריות החיוביות, מתוך המשיבים בפעימה השנייה, בהשוואה לתשובות בפעימה הראשונה של המחקר:

פעימה 2, 2017	פעימה 1, 2015	N=919
29%	18%	כיצד אתה מעריך את יכולת הדיבור שלך בעברית?
29%	22%	כיצד אתה מעריך את יכולת הקריאה והכתיבה שלך בעברית?

מיעוט מקרב בוגרי האולפנים (29%) דיווחו כי הם מעריכים את יכולת הדיבור, הקריאה והכתיבה שלהם בעברית כטובה. עדיין, מדובר בשיעור גבוה באופן ניכר בהשוואה לסקר שנערך בשנה שעברה עת היו תלמידים באולפן.

המשמעות שעשויה להיות לממצא זה היא שהאולפן מעניק את הבסיס לרכישת שפה, כך שאחרי הלימודים נמשך תהליך רכישת השפה בהתבסס על הנלמד באולפן. ייתכן שאפשר לגזור מכך לגבי הצורך בתיאום ציפיות לגבי רמת העברית שבוגרי האולפן יוצאים עמה בסיום לימודיהם.

טבלה 10: יכולת לסייע לילדים בלימודיהם, שיעור המשיבים בקטגוריות החיוביות בקרב אלה שיש להם ילדים מתחת לגיל 18:

פעימה 2, 2017	פעימה 1, 2015	N=356
21%	27%	באיזו מידה אתה מרגיש שבזכות הלימודים באולפן יש לך יותר יכולת לסייע לילדים שלך בלימודיהם בבית הספר?

כ-20% מהבוגרים ציינו כי יש ביכולתם לסייע לילדיהם בלימודים. אחוז קטן במעט בהשוואה לממצאים המקבילים בסקר קודם.

הסברים אפשריים לממצא זה שאינם מוציאים זה את זה:

- התבגרות הילדים הופכת את ההורים לפחות רלוונטיים בסיוע בלימודים.
- התפתחות קליטת השפה של ילדים מהירה יותר משל הוריהם, ועל כן ההורים הופכים לפחות רלוונטיים בעבורם.

3.3 השתלבות חברתית

כעת נסתכל על השתלבות חברתית של העולים בישראל.

טבלה 11: השתלבות חברתית בישראל, שיעור המשיבים בקטגוריות החיוביות, מתוך המשיבים בפעימה השנייה, בהשוואה לתשובות בפעימה הראשונה של המחקר:

פעימה 2, 2017	פעימה 1, 2015	N=919
73%	74%	יש לי חברים בישראל שאותם הכרתי אחרי שעליתי לישראל / מאמין שאמצא חברים חדשים בישראל

73% מבוגרי האולפנים מדווחים כי יש להם חברים בישראל שאותם הכירו לאחר שעלו לארץ. בסקר שנערך בשנה שעברה עלה כי 74% מהעולים האמינו כי ימצאו חברים בישראל. ניתן לומר, אם כן, שהערכתם הייתה ריאלית.

3.4 השתלבות תעסוקתית

בשתי פעימות הסקרים נשאלו העולים אם הם עובדים, ואם כן – אם הם עובדים במקצוע שלהם או במקצוע קרוב.

נוסף על כך נשאלו העולים אם הם צריכים לדבר עברית במסגרת עבודתם. הנתונים מוצגים להלן.

טבלה 12: השתלבות תעסוקתית בישראל, אחוזים, בהשוואה לתשובות בפעימה הראשונה של המחקר:

2017, 2	2015, 1	N=919	
57%	13%	מלא	עובד (מהעולים שבגיל עבודה)
20%	20%	חלקי	
23%	69%	לא עובד	
38%	28%	עובד במקצוע	עבודה במקצוע – מתוך העובדים
11%	13%	עובד במקצוע קרוב	
52%	59%	לא עובד במקצוע	
37%		כן חייב לשוחח בעברית טובה	האם צריך לדבר בעברית במסגרת עבודתך
34%		צריך עברית בסיסית	
29%		לא צריך לדעת עברית	

נראה כי השינוי המשמעותי ביותר (אם כי ניתן להתייחס אליו כאל שינוי "טבעי", גם כי רשמית הלומדים לא אמורים לעבוד בעת לימודיהם באולפן) שאותו עברו העולים הוא ההשתלבות בשוק העבודה.

בעוד שבסקר הקודם 13% מהעולים דיווחו כי הם עובדים באופן מלא ו- 20% כי הם עובדים באופן חלקי, בסקר הנוכחי 57% מהעולים בגילאים 18-65 עובדים כבר במשרה מלאה ו- 20% עבדו במשרה חלקית.

שיעור העובדים בקרב העולים נמוך אך במעט בהשוואה לשיעור המועסקים בכלל הציבור, שכן לפי נתוני הלמ"ס, בשנת 2017 נכללו בשוק העבודה 80% בקרב בני 15 ומעלה מכלל הציבור בישראל.

38% מהעובדים (כ-19% מכלל המשיבים) מדווחים כי הם עובדים במקצועם ועוד 11% עובדים במקצוע קרוב.

מתוך העובדים, כשליש מדווחים כי הם צריכים עברית טובה כדי להצליח בעבודתם, ועוד כשליש צריכים עברים בסיסית.

3.5 מצב כלכלי

אחד מהנושאים המשמעותיים הוא השתלבות כלכלית.

טבלה 13: מצב כלכלי, שיעור המשיבים בקטגוריות החיוביות:

פעימה 2, 2017	N=919
65%	בסך הכול, מצבי הכלכלי הוא טוב
49%	מצבי הכלכלי השתפר בשנה האחרונה

כשני שלישים מהמרוויינים מגדירים את מצבם הכלכלי כמצב "טוב". כמחצית אף ציינו כי מצבם הכלכלי השתפר בשנה האחרונה.

3.6 תחומי ההשתלבות השונים – סיכום

לסיכום פרק זה ייסקרו תפיסותיהם של בוגרי האולפן הנוגעות למידת השתלבותם בישראל. תפיסות אלו עולות מתוך ריכוז תשובותיהם לסדרת שאלות שהופנתה אליהם, שבמסגרתה התבקשו להעריך באיזו מידה הם מרגישים מצליחים ומסופקים בתחומי חיים שונים.

תרשים 14: נסה להעריך באיזו מידה אתה מצליח ומרגיש מסופק בכל אחד מהתחומים הבאים: (שיעור המשיבים בקטגוריות החיוביות)

פעימה 2, 2017	N=919
86%	ההשתלבות של בני המשפחה שלך בישראל
83%	מצב הרוח שלך
71%	מבחינה חברתית
62%	תעסוקה
33%	ידיעת השפה העברית

מהממצאים עולה כי כשנה לאחר הלימודים באולפן התחומים 'השתלבות המשפחה' ו'מצב הרוח' צוינו על ידי העולים כמוצלחים וכמסופקים יותר מתחומים אחרים (מעל 80% כל אחד), כלומר אלה הם ההיבטים שבהם, לתפיסתם, השתלבותם הייתה הטובה ביותר.

ידיעת השפה היא התחום שבו הם הכי פחות מרגישים מצליחים ומסופקים.

הבדלים מובהקים ביחס לשביעות רצונם מהשילוב החברתי עלו בקרב עולים הנמנים עם קבוצות אוכלוסייה שונות, כפי שיפורט להלן:⁸

השתלבות בתעסוקה:

- גברים מרוצים יותר מנשים.
- צעירים (עד גיל 35) מרוצים יותר, ומבוגרים (+50) פחות. מתבטא גם במצב המשפחתי.
- עובדים בעבודה כלשהי מרוצים יותר מכאלה שאינם עובדים.

⁸ נתון מעניין: השכלה ומוצא נמצאו בקשר חלש / ללא קשר עם שביעות רצון מההשתלבות.

בנוגע להשתלבות חברתית ולרכישת שפה נמצאה תמונה דומה :

- צעירים (עד גיל 25) מרוצים יותר, ומבוגרים (56 ומעלה) - פחות. מתבטא גם במצב משפחתי.
- עובדים בעבודה כלשהי מרוצים יותר מכאלה שאינם עובדים.

השתלבות בני משפחה :

- נשואים ואלמנים מדווחים יותר מקבוצות אחרות על שביעות רצון מהשתלבות משפחה. יתכן ואחוז בגיל, או בהבנה שבני משפחות משולבים מדגישים את חוסר השילוב שלהם.

4. תפיסת השפעת הלימודים באולפן

לאחר שנבחנה הערכת הבוגרים את הלימודים באולפן ואת השתלבותם החברתית, בפרק זה יוצגו שאלות אשר בחנו באופן ישיר לגבי השפעת הלימודים באולפן על השתלבות בהיבטים שונים בחיים. הממצאים יוצגו בטבלה הבאה.

טבלה 15: להלן מספר שאלות הנוגעות בעמדותיך כלפי הלימודים באולפן ובאיזו מידה הם מסייעים לך. באיזו מידה אתה מסכים עם כל אחד מהמשפטים הבאים (שיעור המשיבים בקטגוריות החיוביות – במידה רבה / רבה מאוד)

פעימה 2, 2017	פעימה 1, 2015	N=919
71%	63%	הלימודים אפשרו לי להכיר חברים חדשים שהם עולים חדשים
64%	57%	בזכות הלימודים באולפן אני מסתדר טוב יותר ב"סידורים" כגון בקניות, בבנק, בעירייה או בקופת חולים
64%	66%	הלימודים באולפן הגבירו את הביטחון העצמי שלי בארץ
54%	32%	בזכות הלימודים באולפן אני מסתדר טוב יותר במקום העבודה
45%	40%	בזכות הלימודים באולפן אני יכול לנהל שיחה בעברית
85%	81%	הלימודים באולפן היו מהנים
60%		יש לי היום חברים בישראל שאותם הכרתי כשלמדתי באולפן
79%		אם לא הייתי לומד באולפן הייתי מסתדר פחות טוב בישראל

נראה כי בעיני רבים מהעולים שהשיבו למחקר, ללימודים באולפן הייתה השפעה חיובית ניכרת על השתלבותם בישראל, במגוון דרכים. מתשובתם לשאלה הכללית עולה כ-80% מהעולים סבורים כי אם לא היו לומדים באולפן, הם היו מסתדרים פחות טוב בישראל.

בדיקה מפורטת של כל אחד מהיבטי ההשתלבות החברתית מראה כי:

כ-70% מהמרוויינים מדווחים כי הרחיבו את מעגל החברים שלהם בישראל, שאליו הצטרפו חברים בסטטוס הדומה לזה שלהם (עולים חדשים).

כשני שלישים מהמרוויינים סבורים כי הלימודים הגבירו את ביטחונם העצמי וסייעו להם "להסתדר" טוב יותר בחיי היומיום. נוסף על כך, כמחציתם מדווחים כי ללימודים באולפן הייתה השפעה על יכולתם להסתדר טוב יותר במקום העבודה.

שיעור נמוך יותר (45%) מדווחים כי בזכות הלימודים באולפן הם מסוגלים לנהל שיחה בעברית. אפשר שמשמעות הדבר, כפי שראינו במחקר הקודם שנערך ב-2015 כמו גם בזה הנוכחי, היא שהלימודים נתפסים כלא מספיקים לרכישה טובה של השפה העברית.

85% מהלומדים סבורים כי לימודים היו מהנים.

עוד נמצא כי כשנה לאחר סיום הלימודים ההערכה של הלימודים באולפן כחוויה חיובית – גדולה יותר מאשר הייתה בעת הלימודים, ברוב הפרמטרים שנבחנו.

5. התייחסויות נוספות

בשאלה האחרונה בסקר התבקשו המרואיינים לציין נושאים נוספים, ככל שירצו, על הנושאים שעלו בסקר.

כשני שלישים מהמשיבים ציינו נושא משמעותי כלשהו. רוב ההערות נסבו על מחמאות למורים או לתהליך, וכן אמירות על מורים ספציפיים, על המתרחש באולפן זה או אחר.

להלן מספר אמירות שעלו בהערות, בנושאים שעליהם לא נכתב בפרקים הקודמים בדוח זה ואף אמירות שעלו במקומות אחרים בסקר, אשר להערכת הכותב, עולות מהן סוגיות משמעותיות שמופיעות בשכיחות רבה בקרב הנשאלים. הדברים הובאו כלשונם.

ניהול השיעורים:

- "...מציע לחלק את התלמידים לפי רמות, יש יודעים יותר ויש פחות."
- "...יותר תרגולים (הופיע רבות, כמו גם בלב המחקר)."
- "...כדאי היה שהמורה ידבר רוסית / אנגלית / צרפתית ושידבר איתנו בשפה שלנו, לא תמיד מבינים."

פעילויות:

- "לעשות יותר טיולים בארץ (הופיע מספר פעמים)."

תחלופת מורים גבוהה: (הופיע מספר פעמים)

- "...מורה קבוע! במהלך חודשיים התחלפו 7 אנשים."
- "במהלך הלימודים באולפן התחלפו אצלי ארבעה מורים ושלוש פעמים הוחלפה כיתת הלימוד. הדבר השפיע לרעה על הלימודים."

עיתון "חדשון":

- "...על העיתון "חדשון" לא שמעתי בכלל!"
- "הייתי רוצה להשיג את העיתון "חדשון", לא יודע איפה ניתן להשיג."

בקשה להארכת הלימודים:

- "להוסיף שיעורים יותר ארוכים (ללא עלות)."
- "הייתי רוצה שאולפן "א" יהיה ארוך יותר, לפחות 8-9 חודשים."

חומרים מתוקשבים: עלו מספר בקשות לשימוש בחומרים מתוקשבים.

- "אולי אם היה לנו חומרים מקוונים של תמונות, להבנה טובה יותר."
- "היה תרגול ללימודים באינטרנט, אבל לא ידעתי על זה."
- "לא היה WIFI."

שעות לימודים לא מתאימות באולפן:

- "אני לא יכולה להשיג עבודה טובה עם/בלי עברית, ואני לא יכולה לעבוד במשך 10 חודשים באולפן, זה מתסכל."
- "אני מציעה שזה יהיה אחרי שעות העבודה, כדי שנוכל לעבוד."
- "...שהלימודים יהיו גם בבוקר וגם בערב."
- "...שהלימודים יהיו בערב."

אין תנאים לנכים.

נספח – ריכוז ממצאי הסקר

להלן ממצאי הסקר המרכזיים, לפי סדר הופעתם בשאלון. במקומות שהתאפשר – הנתונים הושוו לתשובות של המשיבים בסקר הקודם.

1. באופן כללי, מה הדברים הטובים שאתה/זוכר/ת לחיוב מהלימודים באולפן?.....
2. באופן כללי, מה הדברים הפחות טובים שאתה/זוכר/ת מהלימודים באולפן?.....

להלן מספר שאלות הנוגעות בעמדותיך כלפי הלימודים באולפן ובאיזו מידה הם מסייעים לך. באיזו מידה אתה מסכים עם כל אחד מהמשפטים הבאים (שיעור המשיבים בקטגוריות החיוביות – במידה רבה / רבה מאוד)

פעימה 2, 2017	פעימה 1, 2015	N=919
45%	40%	3. בזכות הלימודים באולפן אני יכול/ה לנהל שיחה בעברית
71%	63%	4. הלימודים אפשרו לי להכיר חברים חדשים שהם עולים חדשים
64%	66%	5. הלימודים באולפן הגבירו את הביטחון העצמי שלי בארץ
85%	81%	6. הלימודים באולפן היו מהנים
88%	83%	7. בראייה לאחור, אני מרוצה מהעובדה שלמדתי באולפן / בסך הכול אני מרוצה מהלימודים באולפן
82%	81%	8. באולפן לימדו תכנים רלוונטיים בעבורי

9. האם אתה יכול לחשוב על תכנים ונושאים שלא למדת באולפן והיו יכולים לסייע לך בתהליך הקליטה? אנא פרט. ....

10. היכן אתה גר כיום?

פעימה 2, 2017	N=919
100%	ישראל
0%	חו"ל
100%	לא ענה

11. ....

12. ציין יישוב מגורים .....

באיזו מידה אתה מסכים עם כל אחד מהמשפטים הבאים :

פעימה 2, 2017	פעימה 1, 2015	N=919
64%	57%	13. בזכות הלימודים באולפן אני מסתדר/ת טוב יותר ב"סידורים" כגון בקניות, בבנק, בעירייה או בקופת חולים
54%	32%	14. בזכות הלימודים באולפן אני מסתדר/ת טוב יותר במקום העבודה
67%		15. הלימודים באולפן שיפרו את הביטחון העצמי שלי
79%		16. אם לא הייתי לומד באולפן, הייתי מסתדר פחות טוב בישראל
80%		17. רמת ההוראה באולפן היא גבוהה
23%		18. כיום אני נמצא/ת בקשר עם מורים שהיו לי באולפן
95%		19. אם ישאלו אותי, אני אמליץ לעולים חדשים ללמוד באולפן

האם : (שיעור המשיבים בחיוב)

פעימה 2, 2017	פעימה 1, 2015	N=919
82%	89%	20. סיימת את הלימודים באולפן? / מאמין/ה שתסיים/י את הלימודים באולפן
69%	74%	21. ניגשת למבחן הסיום בדיבור ובכתב? /מאמין/ה שתיגשי/י למבחן

22. האם לאחר הלימודים הראשוניים באולפן המשכת בלימודי עברית?

פעימה 2, 2017	N=919
23%	כן, בקורס המשך באולפן
10%	כן, בקורס במסגרת אחרת
24%	כן, באופן עצמאי
42%	לא
1%	לא ענה

פעימה 2, 2017	פעימה 1, 2015	N=919
9%	23%	23. האם לאחר סיום הלימודים באולפן חזרת להסתכל על חומרים מתוקשבים או אחרים שקיבלת באולפן (כגון חומרים שבאתר הכיתתי)
17%	34%	כן, לעיתים קרובות
73%	39%	כן, לעיתים רחוקות
1%	3%	לא
		לא ענה

וכעת נעבור למספר שאלות לגבי חיידך בישראל. באיזו מידה אתה מסכים עם כל אחד מהמשפטים הבאים?

פעימה 2, 2017	פעימה 1, 2015	N=919
73%	74%	25. יש לי חברים בישראל שאותם הכרתי אחרי שעליתי לישראל / מאמין שאמצא חברים חדשים בישראל
60%		26. יש לי היום חברים בישראל שאותם הכרתי כשלמדתי באולפן
70%	72%	27. באופן כללי, אני משתלב/ת היטב בחברה הישראלית / מאמין/ה שאצליח להשתלב היטב בחברה
79%		28. אני מרגישה/ה שאני מחובר/ת למה שקורה בישראל (למראיין, למי שלא מבין: הכוונה מתחבר/ת לאקטואליה, חגים ומועדים וכו')
96%		29. אני מרגישה/ה שאני אוהב/ת את ישראל
65%		30. בסך הכול, מצבי הכלכלי הוא טוב
49%		31. מצבי הכלכלי השתפר בשנה האחרונה
90%		32. אני אופטימית/ת לגבי העתיד שלי בישראל

שיעור המשיבים טובה / טובה מאוד :

פעימה 2, 2017	פעימה 1, 2015	N=919
29%	18%	33. כיצד את/ה מעריך את יכולת הדיבור שלך בעברית?
29%	22%	34. כיצד את/ה מעריך את יכולת הקריאה והכתיבה שלך בעברית?

35. האם החברים והמקורבים שלך :

פעימה 2, 2017	N=919
24%	1. כולם עולים חדשים ממדינות אחרות
24%	2. רובם עולים חדשים מהמדינה/ ממדינות אחרות
38%	3. כמחציתם עולים חדשים ממדינות אחרות וכמחציתם מישראל
9%	4. רובם מישראל

2%	5. כולם מישראל
1%	6. לא יודעת/ת להעריך
2%	7. לא ענה/תה

36. האם אתם מדברים בבית:

פעילה 2, 2017	N=919
62%	1. רק בשפת המקור שלך
16%	2. בעיקר בשפת המקור שלך
17%	3. גם בשפת המקור וגם בעברית
1%	4. בעיקר בעברית
1%	5. רק בעברית
1%	6. לא יודעת/ת להעריך לא להקריא
2%	7. לא ענה/תה

37. האם את/ה רואה טלוויזיה ושומע רדיו:

פעילה 2, 2017	N=919
26%	1. רק בשפת המקור שלך
11%	2. בעיקר בשפת המקור שלך
36%	3. גם בשפת המקור וגם בעברית
8%	4. בעיקר בעברית
7%	5. רק בעברית
3%	6. לא יודעת/ת להעריך לא להקריא
8%	7. לא ענה/תה

38. האם את/ה עובד?

פעילה 2, 2017	פעילה 1, 2015	N=919
50%	12%	1. כן, באופן מלא
19%	19%	2. כן, באופן חלקי
6%	34%	3. לא עובדת/ת אבל מחפשת עבודה
25%	36%	4. לא עובדת/ת ולא מחפשת עבודה

שתי השאלות הבאות - למי שעובדת/ת:

39. האם את/ה עובדת/ת במקצוע שלך?

פעילה 2, 2017	פעילה 1, 2015	N=593
38%	22%	1. כן, עובדת/ת במקצוע שלי
11%	12%	2. עובדת/ת במקצוע קרוב
52%	66%	3. עובדת/ת לא במקצוע

40. האם את/ה זקוק לדבר בעברית במסגרת עבודתך?

פעילה 2, 2017	N=593
37%	1. כן, חייבת/ת לשוחח בעברית טובה
34%	2. צריך/ה עברית בסיסית
29%	3. לא צריך/ה לדעת עברית

41. מה מצבך המשפחתי, האם את/ה

פעילה 2, 2017	N=919
12%	1. רווקה ללא בן / בת זוג
5%	2. רווקה עם בן / בת זוג
70%	3. נשואה
8%	4. גרושה
4%	5. אלמן/ה

42. האם יש לך ילדים? אם כן באיזה גיל (אפשר לסמן יותר מתשובה אחת)

פעימה 2, 2017	N=919
29%	1. אין ילדים
69%	2. יש ילדים
3%	3. [סירבה/ לא ענה]
31%	43. גילאים 0 עד 5. (מקרב ההורים לילדים, שיעור ההורים לילד אחד לפחות, בגיל זה (n=568))
30%	44. גילאים 6 עד 12
22%	45. גילאים 15-7
15%	46. גילאים 18-16
15%	47. גילאים 22-19
47%	48. מעל גיל 22

למי שיש ילדים עד גיל 18: שיעור המשיבים בקטגוריות החיוביות בקרב אלה שיש להם ילדים מתחת לגיל 18

פעימה 2, 2017	פעימה 1, 2015	N=356
21%	27%	49. באיזו מידה אתה/מרגישה שבזכות הלימודים באולפן יש לך יותר יכולת לסייע לילדים שלי בלימודיהם בבית הספר

נסה/י להעריך באיזו מידה אתה/מצליחה ומרגישה מסופקת בכל אחד מהתחומים הבאים: (שיעור המשיבים בקטגוריות החיוביות)

פעימה 2, 2017	N=919
62%	50. תעסוקה
71%	51. מבחינה חברתית
33%	52. ידיעת השפה העברית
83%	53. מצב הרוח שלך
86%	54. ההשתלבות של בני המשפחה שלך בישראל

ולבסוף מספר שאלות רקע: למי שיש בן / בת זוג: 55. האם בן / בת הזוג שלך למד/ה באולפן?

פעימה 2, 2017	N=807
52%	1. כן
37%	2. לא
11%	3. סירבה/ לא ענה/תה

איך הגעת לישראל? האם... (אפשר לסמן יותר מתשובה אחת)

פעימה 2, 2017	N=919
31%	56. לבדך
48%	57. עם משפחה
28%	58. עם בת / בן זוג
2%	59. עם חברים
9%	60. במסגרת מאורגנת של הסוכנות, מסע וכו'.
3%	61. אחר

62. כמה זמן, בחודשים, אתה/נמצאת בישראל היום?

פעימה 2, 2017	N=919
28.1	ממוצע

63. בעוד חמש שנים, איפה את/ה רואה את עצמך מתגורר/ת:

פעימה 2, 2017	N=919
89%	1. בישראל
1%	2. חוזר/ת למדינה שבאתי ממנה
1%	3. במדינה אחרת
7%	4. לא יודעת/ת להעריך
2%	5. סירב/ה /לא ענה/תה

64. האם יש לך משהו נוסף לומר על הנושאים הקשורים לשאלון זה, או על כל נושא הקשור לקליטה בישראל או ללימודים באולפן – אנא פרט.....

סוציו-דמוגרפיה

כבר במחקר הקודם נמצאו בקרב המשיבים שיעור גבוה יחסית של אוכלוסיות עולים חזקות. כצפוי, בקרב המשיבים לסקר הנוכחי עולה שיעורן של האוכלוסיות החזקות, ברם, הפערים אינם גדולים כפי שאפשר היה לצפות.

65. מין

פעימה 2, 2017 N=919	פעימה 1, 2015 N=3199	
65%	66%	1. אישה
35%	34%	2. גבר

66. מהו גילך?

פעימה 2, 2017 N=919	פעימה 1, 2015 N=3199	
1%	1%	3. עד 18
12%	14%	4. 19-25
25%	26%	5. 26-35
24%	20%	6. 36-45
12%	13%	7. 46-55
14%	14%	8. 56-65
13%	13%	9. 66 ומעלה

67. מאיזו מדינה עלית לישראל? מקובץ.

פעימה 2, 2017 N=919	פעימה 1, 2015 N=3199	
13%	9%	1. צפון אמריקה /אוסטרליה
6%	5%	2. מרכז – דרום אמריקה
20%	19%	3. צרפת
5%	5%	4. מדינות אחרות במערב אירופה
1%	2%	5. מזרח אירופה
50%	54%	6. חבר העמים לשעבר - אירופה
2%	3%	7. חבר העמים לשעבר – אסיה
..	..	8. צפון אפריקה
1%	..	9. מדינות ערב אחרות
2%	1%	10. מדינות אחרות באסיה
1%	2%	11. אתיופיה

68. מהי השכלתך?

פעימה 2, 2017 N=919	פעימה 1, 2015 N=3199	
44%	39%	1. אקדמית תואר שני שלישי
28%	29%	2. אקדמית תואר ראשון
19%	20%	3. על-תיכונית
8%	10%	4. תיכונית
1%	2%	5. עד תיכון

69. הערות.....